

USTAV REPUBLIKE HRVATSKE U PRAKSI

IVICA CRNIĆ

**USTAV
REPUBLIKE
HRVATSKE
U PRAKSI**

s napomenama, opsežnom
sudskom praksom, literaturom
i abecednim kazalom pojmova

Prilozi:

**Ustavni zakon o Ustavnom sudu
Republike Hrvatske**

**Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih
sloboda i Protokol 1 uz tu Konvenciju**

 Organizator

Zagreb, 2018.

BIBLIOTEKA PRAVO
Knjiga 91

Urednik biblioteke
IVICA CRNIĆ, dipl. iur.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001011963.

ISBN 978-953-7585-66-2

Život nije fer - navikni se na to!
Bill Gates

Jednakost je možda temeljno pravo,
no ne postoji sila na Zemlji koja je može pretvoriti u činjenicu.
Honoré de Balzac

Ljudi su nerazumni, nelogični
i orijentirani sami na sebe, voli ih unatoč tome.
Majka Tereza

Moj politički ideal je demokracija.
Poštujmo svakog čovjeka kao biće i ne pravimo ni od koga idola.
Albert Einstein

SKRAĆENI SADRŽAJ

Predgovor.....	XLI
Kratice i pregled izvora za sudsku praksu	XLVII

USTAV REPUBLIKE HRVATSKE

(*Narodne novine*, br. 85/10. - pročišćeni tekst
i odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske,
Narodne novine, br. 5/14.)

I. IZVORIŠNE OSNOVE	1
II. TEMELJNE ODREDBE	4
III. ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA.....	127
1. Zajedničke odredbe	127
2. Osobne i političke slobode i prava	188
3. Gospodarska, socijalna i kulturna prava.....	542
IV. USTROJSTVO DRŽAVNE VLASTI.....	727
1. Hrvatski sabor.....	727
2. Predsjednik Republike Hrvatske	788
3. Vlada Republike Hrvatske.....	800
4. Sudbena vlast.....	822
5. Državno odvjetništvo.....	857
V. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE.....	860
VI. MJESNA, LOKALNA I PODRUČJA (REGIONALNA) SAMOUPRAVA.....	908
VII. MEĐUNARODNI ODNOSI	925
1. Međunarodni ugovori	925
2. Udruživanje i razdruživanje	935
VIII. EUROPSKA UNIJA	938
1. Pravna osnova članstva i prijenos ustavnih ovlasti	938
2. Sudjelovanje u institucijama Europske unije	940
3. Pravo Europske unije.....	940
4. Pravo građana Europske unije	941
IX. PROMJENA USTAVA.....	942
X. ZAVRŠNE ODREDBE.....	947

PRILOZI

Prilog I.

USTAVNI ZAKON O USTAVNOM SUDU REPUBLIKE HRVATSKE

I. Opće odredbe	951
II. Uvjeti za izbor sudaca ustavnog suda, izbor sudaca Ustavnog suda i prestanak njihove dužnosti.....	958
III. Postupak pred Ustavnim sudom - opće odredbe	962
IV. Ocjena suglasnosti zakona s Ustavom i suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom	974
V. Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda	1000
VI. Rješavanje sukoba o nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudske vlasti	1033
VII. Postupak za utvrđivanje odgovornosti predsjednika Republike Hrvatske	1034
VIII. Nadzor nad ustavnošću programa i djelovanja političkih stranaka...	1035
IX. Nadzor nad ustavnošću i zakonitošću izbora i državnog referenduma i izborni sporovi	1036
X. Postupak u povodu žalbe protiv odluke o razrješenju sudačke dužnosti i odluke o stegovnoj odgovornosti suca (žalbeni ustavnosudski postupci)	1043
XI. Praćenje ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti.....	1046
XII. Nadzor nad donošenjem propisa za izvršenje Ustava, zakona i drugih propisa.....	1047
XIII. Prijelazne i završne odredbe.....	1048

Prilog II.

KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA I PROTOKOL 1 UZ TU KONVENCIJU

1049

Literatura.....	1073
Abecedno kazalo pojmova.....	1101

SADRŽAJ

Važno: U službenom tekstu Ustava postoje samo naslovi poglavlja i odjeljaka, ne i naslovi uz pojedine članke. Isključivo za potrebe sadržaja ove knjige autorski su, u zagradama, dodani naslovi članaka ili pojedinih skupina članaka. To, dakle, nisu naslovi koji se nalaze u tekstu Ustava koji je osnova ove knjige. Naslovi u zagradama samo su autorski podsjetnik čitatelju na osnovni sadržaj članka s ciljem da se olakša snalaženje u toj materiji.

Predgovor	XLI
Kratice i pregled izvora za sudsku praksu	XLVII

USTAV REPUBLIKE HRVATSKE

(*Narodne novine*, br. 85/10. - pročišćeni tekst
i odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske,
Narodne novine, br. 5/14.)

I. IZVORIŠNE OSNOVE.....	1
1. Praksa.....	3
II. TEMELJNE ODREDBE (čl. 1.-13.)	4
Članak 1. (Republika Hrvatska).....	4
1. Uvodne napomene	5
2. Praksa.....	15
2.1. Opća stajališta prakse.....	15
2.2. Republika Hrvatska je demokratska država.....	17
2.3. Republika Hrvatska je socijalna država	20
2.4. Načini narodnog ostvarivanja vlasti.....	22
3. Literatura	23
Članak 2. (Suverenitet)	23
1. Uvodne napomene	24
2. Praksa.....	25
2.1. Suverenitet Republike Hrvatske.....	25
2.2. Uređivanje pravnih i političkih odnosa (čl. 2. st. 4. podst. 1.)	27
2.3. Posebno o uređivanju gospodarskih odnosa (čl. 2. st. 4. podst. 1.) ...	29
Članak 3. (Najviše vrednote ustavnog poretka).....	32
1. Uvodne napomene	33

Sadržaj

2. Praksa.....	38
2.1. Najviše vrednote ustavnog poretka i tumačenje Ustava	38
2.2. Jednakost.....	39
2.3. Socijalna pravda.....	40
2.4. Nepovredivost vlasništva	40
2.5. Očuvanje prirode i čovjekova okoliša	41
2.6. Vladavina prava.....	41
2.7. Sudovi i druga državna tijela i vladavina prava.....	50
2.8. Pogreške sudova i državnih tijela i vladavina prava.....	51
2.9. Pravna sigurnost kao jedan od elemenata vladavine prava.....	51
2.10. Zabrana arbitrarnosti i samovolje	55
2.11. Predvidljivost, određenost, preciznost i jednoznačnost pravne norme	57
2.12. Izvjesnost zakonskih i sudskih posljedica kao sastavnica vladavine prava.....	62
2.13. Praksa je sposobna upotpuniti manjkavu pravnu normu	64
2.14. Legitimna očekivanja kao sastavnica vladavine prava	65
2.15. Stečena prava	67
2.16. Demokratski višestranački sustav	68
3. Literatura	69
Članak 4. (Dioba vlasti)	69
1. Uvodne napomene	69
2. Praksa.....	72
3. Literatura	75
Članak 5. (Načelo ustavnosti i zakonitosti)	76
1. Uvodne napomene	76
2. Praksa.....	84
2.1. Ustavni zakoni	84
2.2. Međunarodni ugovori	85
2.3. O zakonima	85
2.4. Zakonsko diskrecijsko pravo ne smije sadržavati neograničenu moć	94
2.5. Prestanak važenja zakona	95
2.6. Pročišćeni tekstovi zakona i drugih propisa	95
2.7. Ispravak propisa	96
2.8. Ostali propisi ili drugi propisi odnosno podzakonski akti	96
2.9. Što nije drugi propis.....	100
2.10. Nadzor nad ustavnošću i zakonitošću “ostalih” odnosno “drugih” propisa	101

2.11. Prenošenje (delegacija) zakonodavnih ovlasti na izvršnu vlast.....	101
2.12. Pravna praznina u zakonima i drugim propisima	102
3. Literatura	103
Članak 6. (Političke stranke).....	103
1. Uvodne napomene	103
2. Praksa.....	105
2.1. Financiranje političkih stranaka i izbornih kampanja	106
Članak 7. (Oružane snage).....	107
1. Uvodne napomene	109
2. Praksa.....	111
2.1. Obavljanje vojne službe	112
Članak 8. (Promjena granica)	113
1. Uvodne napomene	113
Članak 9. (Državljanstvo, zabrana progona i izručenja).....	114
1. Uvodne napomene	114
2. Praksa.....	115
2.1. Zabrana izručenja državljanina Republike Hrvatske drugoj državi...	116
2.2. Predaja hrvatskog državljanina drugoj državi na temelju europskog uhidbenog naloga	117
2.3. Izručenje stranog državljanina	118
3. Literatura	118
Članak 10. (Zaštita prava državljanina u inozemstvu).....	119
1. Praksa.....	119
Članak 11. (Grb, zastava i himna).....	119
1. Uvodne napomene	119
Članak 12. (Jezik i pismo u službenoj uporabi).....	120
1. Uvodne napomene	120
2. Praksa.....	124
3. Literatura	126
Članak 13. (Glavni grad)	126
1. Praksa.....	126
III. ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA (čl. 14.-70.)	127
1. ZAJEDNIČKE ODREDBE (čl. 14.-20.)	127
Članak 14. (Zabrana diskriminacije i svi su pred zakonom jednaki).....	127
1. Uvodne napomene	127
2. Praksa.....	134
2.1. Temeljna prava i slobode	134
2.2. Zabrana diskriminacije.....	135
2.3. Različito postupanje nije nužno diskriminacija	139
2.4. O zabrani diskriminacije po spolu i dobi	141

Sadržaj

2.5. Teret dokazivanja diskriminacije	142
2.6. Svi su pred zakonom jednaki	143
2.7. Stanarsko pravo u tranzicijskom razdoblju	151
3. Literatura	152
Članak 15. (Ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina)	153
1. Uvodne napomene	153
2. Praksa.....	154
2.1. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina	156
2.2. Načelo pozitivne diskriminacije.....	156
2.3. Kulturna i etnička prava, jezik, obrazovanje.....	158
2.4. Manjinski izbori	160
3. Literatura	161
Članak 16. (Ograničavanje sloboda i prava).....	161
1. Uvodne napomene	162
2. Praksa.....	163
3. Literatura	168
Članak 17. (Ograničavanje sloboda i prava u izvanrednim stanjima)	168
1. Uvodne napomene	169
2. Praksa.....	169
3. Literatura	170
Članak 18. (Osiguranje djelotvornog pravnog lijeka)	170
1. Uvodne napomene	170
2. Praksa.....	172
2.1. Opća stajališta prakse	172
2.2. Onemogućavanje odnosno ograničavanje prava na žalbu ili drugi pravni lijek	178
2.3. Pogrešna uputa o pravnom lijeku.....	180
2.4. Odricanje od pravnog lijeka.....	181
3. Literatura	182
Članak 19. (Sudska kontrola zakonitosti pojedinačnih akata upravnih vlasti)	182
1. Uvodne napomene	182
2. Praksa.....	183
2.1. Opća stajališta prakse.....	183
2.2. Rokovi u upravnom postupku.....	186
Članak 20. (Viši nalog nije opravdanje)	187
1. Uvodne napomene	187
2. Praksa.....	187
2. OSOBNE I POLITIČKE SLOBODE I PRAVA (čl. 21.-47.)	188
Članak 21. (Pravo na život)	188
1. Uvodne napomene	188

2. Praksa.....	189
3. Literatura	191
Članak 22. (Čovjekova sloboda i osobnost)	191
1. Uvodne napomene	191
2. Praksa.....	194
2.1. Opća stajališta prakse.....	194
2.2. Pravo na slobodu.....	195
2.3. Općenito o kazni zatvora.....	197
2.4. Pritvaranje osobe zbog duševnog oboljenja.....	198
2.5. Prisilno zadržavanje u psihijatrijskoj ustanovi.....	200
3. Literatura	200
Članak 23. (Zabrana zlostavljanja i prisilnog rada).....	201
1. Uvodne napomene	201
2. Praksa.....	202
2.1. Zabrana zlostavljanja za vrijeme lišenja slobode.....	205
2.2. Istraga o zlostavljanju od strane državnih tijela.....	206
Članak 24. (Uhićenje i istražni zatvor).....	208
1. Uvodne napomene	208
2. Praksa.....	210
2.1. Opća stajališta prakse.....	210
2.2. (Ne)evidentiranje uhićenja od tijela državne vlasti.....	211
2.3. Istražni zatvor (odnosno prije pritvor)	212
2.4. Zakonske osnove za određivanje istražnog zatvora.....	217
2.5. Produljenje istražnog zatvora.....	221
2.6. Istražni zatvor kao posljedica ukidanja pravomoćne presude.....	224
2.7. Obveza uračunavanja već proteklog vremena lišenja slobode.....	225
2.8. O pravnom položaju sudaca koji sudjeluju u odlučivanju	226
2.9. Jamstvo u kaznenom postupku	226
3. Literatura	227
Članak 25. (Postupanje s uhićenikom i osuđenikom).....	227
1. Uvodne napomene	228
2. Praksa.....	228
2.1. Opća stajališta prakse.....	228
2.2. Uvjeti života u zatvoru ili istražnom zatvoru (prije pritvoru).....	230
2.3. Još o prenapučenosti zatvora.....	236
2.4. Smještaj bolesnih ili ozlijeđenih zatvorenika.....	238
2.5. Ograničavanje prava zatvorenika.....	239
2.6. Put pravne zaštite zbog uvjeta života u zatvoru.....	240
2.7. Pribavljanje dokaza povredom ljudskog dostojanstva	241
2.8. Pravo na javnu ispriku.....	241

Članak 26. (Jednakost pred sudovima i drugim državnim i inim tijelima)..	241
1. Uvodne napomene	241
2. Praksa.....	242
3. Literatura	243
Članak 27. (Odvjetništvo).....	243
1. Uvodne napomene	243
2. Praksa.....	244
2.1. Opća stajališta prakse.....	244
2.2. (Ne)dostojnost za obavljanje odvjetničke djelatnosti	246
3. Literatura	248
Članak 28. (Načelo nedužnosti).....	249
1. Uvodne napomene	249
2. Praksa.....	250
2.1. Opća stajališta prakse.....	250
2.2. Podaci o prijašnjoj osuđivanosti	253
2.3. Načelo nedužnosti i mediji odnosno izjave državnih dužnosnika	253
Članak 29. (Pravično suđenje).....	256
1. Uvodne napomene	257
2. Praksa.....	267
2.1. Pravo na vođenje pravnog postupka	267
2.2. Pravo na sud - pravo na pristup sudu.....	268
2.3. Neovisnost i nepristranost suda i drugih tijela.....	272
Sudjelovanje suca u donošenju predraspravnih odluka u kaznenom postupku	277
2.4. Nepristranost u upravnom postupku i sporu	278
2.5. Utjecaj (miješanje) medija i državnih dužnosnika u rad suda	278
2.6. Vanjski dojam poštenog provođenja pravde i pravilnog funkcioniranja sudova.....	279
2.7. Pravično suđenje (načelo pravičnosti)	279
2.8. Kada praksa redovnih sudova postaje pravo.....	292
2.9. Upravljanje pravdom - praksa ESLJP-a.....	293
2.10. Propusti nadležnih tijela ne smiju se stavljati na teret strankama....	294
2.11. Očite pogreške stranaka u pristupu sudu	294
2.12. Načelo postupovne (procesne) ravnopravnosti stranaka - načelo jednakosti oružja.....	295
2.13. Nije prihvatljiva “mehanička” primjena prava	302
2.14. Zaštita od arbitrarnosti odnosno samovolje sudova i državnih tijela	303
2.15. Argument zdravog razuma.....	305
2.16. Pretjerani (ekscsesivni) formalizam u odlučivanju	306

2.17. Pravo na obrazloženu odluku.....	309
2.18. Neujednačena, nedosljedna i proturječna (kontradiktorna) praksa...	317
2.19. Odstupanje od pravnih shvaćanja (prakse)	319
2.20. Odricanje od prava.....	320
2.21. Pomoć tumača ako stranka ne razumije ili ne govori jezik koji je u uporabi u sudu	321
2.22. Nedjelotvornost sudbene odnosno druge državne vlasti.....	321
2.23. Dokazi i njihova ocjena	323
2.24. Slobodna ocjena dokaza.....	328
2.25. Dokazi pribavljeni na nezakonit način.....	329
2.26. Suđenje u razumnom roku	331
2.27. Kazneno materijalno pravo	333
Pravo na život	335
Kaznenopravne sankcije	335
Odmjeravanje kazne	336
Kaznena djela protiv časti i ugleda	336
Kazneni predmeti u području gospodarskog poslovanja	336
Zastara	337
2.28. Europski uhidbeni nalog	338
2.29. Prekršajno pravo i postupak.....	340
Zastara	341
2.30. Obvezni odnosi - opći dio	341
Ravnopravnost sudionika u obveznom odnosu (čl. 3. ZOO-a).....	341
Načelo savjesnosti i poštenja (čl. 4. ZOO-a)	342
Zabrana zlouporabe prava (čl. 6. ZOO-a).....	343
Načelo jednake vrijednosti činidaba (čl. 7. ZOO-a)	343
Prava osobnosti (čl. 19. ZOO-a)	343
Načelo monetarnog nominalizma (čl. 21. ZOO-a)	344
Valuta obveze (čl. 22. ZOO-a)	345
Valutna klauzula (čl. 22. ZOO-a).....	345
Zatezne kamate (čl. 29. ZOO-a)	347
Solidarnost dužnika (čl. 43. ZOO-a).....	348
Pobijanje dužnikovih pravnih radnji - opće pravilo (čl. 66. ZOO-a)	349
Učinak pobijanja (čl. 70. ZOO-a)	349
Ustupanje umjesto ispunjenja ili radi ispunjenja (čl. 88. ZOO-a) ...	350
Nagodba (čl. 150. ZOO-a)	350
Opći uvjeti ugovora (čl. 295. i 296. ZOO-a)	350
Opći rok zastare (čl. 225. ZOO-a)	350
Zastara zahtjeva za naknadu štete (čl. 230. ZOO-a).....	351

Zastara zahtjeva za naknadu štete uzrokovanu kaznenim djelom (čl. 231. ZOO-a).....	352
Prekid zastare - priznanje duga (čl. 240. ZOO-a).....	354
Kad je ugovor sklopljen (članak 247. ZOO-a).....	354
Predugovor (članak 268. ZOO-a).....	355
Pobude za sklapanje ugovora (čl. 273. ZOO-a).....	355
Prividni (simulirani ili fiktivni) ugovor - pravni posao (čl. 285. ZOO-a).....	355
Uvjeti i njihov učinak (čl. 297. ZOO-a).....	356
Tumačenje ugovora (čl. 319. ZOO-a).....	356
Ništetnost ugovora (čl. 322. do 330. ZOO-a).....	357
Ugovorna kazna (čl. 350. ZOO-a).....	357
Raskid ugovora (čl. 360. do 368. ZOO-a).....	358
Izmjena ili raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti (čl. 369. ZOO-a).....	358
2.31. Obvezni odnosi - ugovori (pravni poslovi).....	359
Kupoprodaja tuđe stvari (čl. 382. ZOO-a).....	359
Skriveni nedostaci (čl. 404. ZOO-a).....	359
Ugovor o zamjeni (čl. 474. ZOO-a).....	360
Ugovor o darovanju (čl. 482. ZOO-a).....	360
Raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju (čl. 583. ZOO-a).....	361
Ugovor o djelu (čl. 590. ZOO-a).....	361
Ugovor o osiguranju (čl. 921. do 989. ZOO-a).....	361
Ugovor o kreditu (čl. 1021. ZOO-a).....	362
2.32. Obvezni odnosi - izvanugovorni obvezni odnosi.....	362
Odgovornost za štetu (čl. 1045. ZOO-a).....	362
Šteta (čl. 1046. ZOO-a).....	363
Zahtjev da se ukloni opasnost štete (čl. 1047. ZOO-a).....	364
Odgovornost druge osobe za maloljetnika (čl. 1058. ZOO-a).....	365
Odgovornost poslodavca trećima (čl. 1061. ZOO-a).....	365
Objektivna odgovornost (opasna stvar i djelatnost - čl. 1063. i 1064. ZOO-a).....	365
Odgovornost organizatora priredbi (čl. 1084. ZOO-a).....	366
Odgovornost u vezi s obavljanjem poslova od javnog interesa (čl. 1084. ZOO-a).....	367
Oslobođenje od odgovornosti za opasnu stvar ili djelatnost (čl. 1067. ZOO-a).....	367
Popravljanje štete (čl. 1085. ZOO-a).....	368
Kada dospijeva obveza naknade imovinske štete - zatezne kamate (čl. 1086. ZOO-a).....	368

Obujam i visina imovinske štete (čl. 1089. ZOO-a)	368
Pravična novčana naknada (čl. 1100. ZOO-a)	369
Stjecanje bez osnove - opće pravilo (čl. 1111. ZOO-a)	371
Stjecanje bez osnove - opseg vraćanja (čl. 1115. ZOO-a)	371
Uporaba tuđe stvari u svoju korist (čl. 1120. ZOO-a)	372
2.33. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (ZVDSP)	373
Etažno vlasništvo (etažiranje)	374
2.34. Trgovačko pravo	374
2.35. Zemljišnoknjižno pravo	375
Načelo povjerenja u zemljišne knjige	375
Provedba upisa u zemljišnim knjigama	377
Zabilježba spora	377
Raspolaganje zajedničkom imovinom bračnih drugova	378
Brisovna tužba	379
2.36. Kazneni postupak	380
Koncept stranačke dispozicije odnosno autonomije	383
Predistražni postupci (radnje)	383
Državnoodvjetnička istraga	385
Pretraga osobe, vozila, računala	385
Privremena obustava financijske transakcije	386
Optužni akti i postupanje po optužnici	386
Dostava poziva i drugih sudskih pismena	387
O nekim okrivljenikovim pravima	388
Okrivljenikovo pravo da se sam brani	388
Okrivljenikovo pravo na obranu i na branitelja	389
Mjere opreza	392
Posebne izvidne mjere	392
Pripremno ročište	392
Dokazi i njihova ocjena	392
Rasprava	397
Jednakost (ravnopravnost) stranaka u postupku	397
Imovinskopravni zahtjev oštećenika	398
Skraćeni postupak	399
Presude i druge odluke kaznenih sudova i njihova obrazloženja	400
Žalba i drugi pravni lijekovi i postupak po pravnim lijekovima	402
Obnova postupka	403
Vraćanje oduzete imovine	403
Izvršenje stranih kaznenih presuda	403
Izvršenje presuda ESLJP-a u kaznenim postupcima	404

Sadržaj

2.37. Parnični postupak	404
Troškovi parničnog postupka (čl. 154. ZPP-a).....	405
Punomoć (punomoćnik)	406
Rokovi i njihovo računanje	407
Tužbe	407
Zahtjev za mirno rješenje spora.....	407
Suparničari.....	407
Umještač	407
Presude	408
Revizija.....	409
Tzv. izvanredna revizija.....	412
Sporovi male vrijednosti.....	414
2.38. Ovršno pravo i postupak (ovrha).....	414
Ovrha na plaći ili mirovini.....	417
2.39. Upravni postupak.....	418
Ukidanje upravnog akta po pravu nadzora.....	420
2.40. Upravni spor	422
2.41. O nadležnosti Visokog upravnog suda RH za ocjenu zakonitosti općih akata	428
2.42. Sprječavanje sukoba interesa.....	429
2.43. Stegovna (disciplinska) odgovornost i postupci.....	432
2.44. Povezivanje s drugim propisima Ustava	433
3. Literatura	433
Članak 30. (Posljedice kaznene osude).....	434
1. Uvodne napomene	434
2. Praksa.....	435
Članak 31. (Načelo zakonitosti djela i kazne)	438
1. Uvodne napomene	439
2. Praksa.....	441
2.1. Opća stajališta prakse.....	441
2.2. Ne bis in idem	443
2.3. Izvršenje stranih kaznenih presuda	445
2.4. Kaznena djela ratnog profiterstva i iz procesa pretvorbe i privatizacije (čl. 31. st. 4. Ustava)	445
Članak 32. (Sloboda kretanja i boravišta).....	448
1. Uvodne napomene	449
2. Praksa.....	449
Članak 33. (Utočište)	450
1. Uvodne napomene	450
2. Praksa.....	450
3. Literatura	452

Članak 34. (Pravo na dom)	452
1. Uvodne napomene	452
2. Praksa.....	453
2.1. Opća stajališta prakse	453
2.2. Iseljenje	455
2.3. Odgoda ovrhe (iseljenja)	462
2.4. Pretraga doma ili drugog prostora	462
3. Literatura	464
Članak 35. (Zaštita osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti).....	464
1. Uvodne napomene	464
2. Praksa.....	465
2.1. Štovanje i pravna zaštita osobnog i obiteljskog života	465
2.2. Pravo na privatnost.....	470
2.3. Zaštita dostojanstva, ugleda i časti	471
2.4. Nadzor sigurnosno-obavještajnih službi i policije odnosno provođenje tajnih mjera.....	474
2.5. Ime, spolno ili rodno određenje (identitet).....	475
2.6. Postupak lišenja (oduzimanja) poslovne sposobnosti	478
3. Literatura	482
Članak 36. (Sloboda i tajnost dopisivanja odnosno drugih oblika općenja)... ..	482
1. Praksa.....	482
1.1. Ograničenja nužna za zaštitu sigurnosti države ili provedbu kaznenog postupka	483
Članak 37. (Sigurnost, tajnost i zaštita osobnih podataka)	484
1. Praksa.....	484
Članak 38. (Sloboda mišljenja i izražavanja misli)	485
1. Uvodne napomene	485
2. Praksa.....	491
2.1. Opća stajališta prakse	491
2.2. Kad se informacija temelji na činjenicama, nema odgovornosti za objavu informacije - nedopustive su laži i klevete	494
2.3. Zaštita novinara (medija), izvještavanje u dobroj vjeri i vrijednosni sud	496
2.4. Zaštita djece.....	497
2.5. Mediji i javne osobe	498
2.6. Pravo na ispravak	500
2.7. Sloboda izražavanja i istupanje radnika u medijima	501
2.8. Pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti....	503
2.9. Hitnost postupka u slučaju povrede prava osobnosti u medijima	504
3. Literatura	504

Sadržaj

Članak 39. (Zabrana pozivanja ili poticanja na rat, nasilje, mržnju...)	505
1. Uvodne napomene	505
2. Praksa.....	505
Članak 40. (Sloboda savjesti i vjere)	506
1. Uvodne napomene	506
2. Praksa.....	507
Članak 41. (Vjerske zajednice).....	508
1. Uvodne napomene	508
2. Praksa.....	509
3. Literatura	510
Članak 42. (Pravo na javno okupljanje i mini prosvjed)	510
1. Uvodne napomene	510
2. Praksa.....	511
2.1. Neredi i protudemonstracije.....	516
3. Literatura	516
Članak 43. (Sloboda udruživanja)	516
1. Uvodne napomene	516
2. Praksa.....	517
3. Literatura	520
Članak 44. (Obavljanje javnih poslova i službi).....	520
1. Uvodne napomene	520
2. Praksa.....	521
Članak 45. (Opće i jednako biračko pravo)	522
1. Uvodne napomene	523
2. Praksa.....	525
2.1. Opća stajališta prakse.....	525
2.2. Biračko pravo.....	527
2.3. Izborne jedinice.....	529
2.4. Kandidiranje.....	530
2.5. Izborna prava nacionalnih manjina	533
2.6. Zabrana kandidiranja počinitelja kaznenih djela	533
2.7. Popis birača.....	535
2.8. Izborna promidžba	535
2.9. Biračka mjesta.....	536
2.10. Promatrači	537
2.11. Zaštita izbornog prava - pogreške u izbornom postupku.....	537
2.12. Nadležnosti Ustavnog suda.....	538
2.13. Izbori za Europski parlament.....	539
2.14. Povezivanje s drugim odredbama Ustava odnosno s propisima UZUSRH-a	539
3. Literatura	539

Članak 46. (Predstavke, pritužbe i prijedlozi građana).....	540
1. Uvodne napomene	540
Članak 47. (Vojna obveza, obrana i prigovor savjesti)	540
1. Uvodne napomene	541
2. Praksa.....	541
3. GOSPODARSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA (čl. 48.-70.) ...	542
Članak 48. (Jamstvo vlasništva i nasljeđivanje)	542
1. Uvodne napomene	542
2. Praksa.....	545
2.1. Opća stajališta prakse.....	545
2.2. Druga imovinska prava.....	547
2.3. Mirno uživanje vlasništva.....	549
2.4. Legitimna očekivanja u pogledu vlasništva odnosno imovine	550
2.5. Novo vlasničko pravo i tranzicijsko zakonodavstvo	554
2.6. Vlasništvo i načelo razmjernosti.....	556
2.7. Zaštita prava vlasništva.....	557
2.8. Postupovna (procesna) pitanja zaštite prava vlasništva	564
2.9. Doprinos općem dobru.....	565
2.10. Povezivanje s drugim propisima Ustava.....	565
3. Literatura	565
Članak 49. (Poduzetnička i tržišna sloboda).....	565
1. Uvodne napomene	566
2. Praksa.....	567
2.1. Opća stajališta prakse	567
2.2. Ograničavanje poduzetničke slobode.....	571
2.3. Javna odnosno samostalna djelatnost i sloboda poduzetništva.....	572
2.4. Tržište kapitala; privatizacija; prava dioničara	573
2.5. Koncesije.....	575
2.6. Poduzetnička sloboda i kaznena odgovornost	576
2.7. Stečajno pravo i postupak	576
2.8. Izvanredna uprava	578
3. Literatura	579
Članak 50. (Ograničavanje ili oduzimanje vlasništva)	580
1. Uvodne napomene	580
2. Praksa.....	581
2.1. Opća stajališta prakse.....	581
2.2. Privremeno napuštanje imovine, njezino korištenje i vraćanje odnosno naknada vlasniku.....	589
2.3. Izvlaštenje (eksproprijacija).....	590
3. Literatura	591

Sadržaj

Članak 51. (Sudjelovanje u podmirenju javnih troškova - porezni sustav)	591
1. Uvodne napomene	591
2. Praksa.....	592
2.1. Opća stajališta prakse	592
2.2. Porezno pravo i postupak	593
2.3. Doprinosi	599
3. Literatura.....	600
Članak 52. (Prirodna bogatstva i stvari od osobitog kulturnoga, povijesnoga, gospodarskog i ekološkog značenja).....	600
1. Uvodne napomene	600
2. Praksa.....	601
3. Literatura.....	604
Članak 53. (Hrvatska narodna banka).....	604
1. Uvodne napomene	604
Članak 54. (Državni ured za reviziju).....	605
1. Uvodne napomene	605
2. Praksa.....	605
Članak 55. (Rad i sloboda rada).....	606
1. Uvodne napomene	606
2. Praksa.....	608
2.1. Opća stajališta prakse	608
2.2. Dostupnost radnog mjesta pod jednakim uvjetima	612
2.3. Stajališta s gledišta primjene Zakona o radu.....	613
Zasnivanje radnog odnosa, ugovor o radu i ugovor o djelu i slični ugovori.....	613
Pravilnik o radu	615
Raspored radnika na rad.....	615
Probni rad	615
Plaća	616
Neisplata plaća	616
Odgovornost za štetu.....	616
Prestanak ugovora o radu	619
Upozorenje radniku i omogućavanje obrane radniku prije otkaza....	621
Otkaz ugovora o radu	624
Redoviti otkaz ugovora o radu	626
Izvanredni otkaz ugovora o radu.....	632
Otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora.....	639
Sudski raskid ugovora o radu	640
Otpremnina.....	641
Kolektivni višak radnika	643

Dostava pismena	644
Zaštita prava radnika - pred poslodavcem i pred sudom.....	644
Povreda radnikova dostojanstva.....	647
Teret dokazivanja u radnom sporu	647
Prenošenje ugovora o radu na novog poslodavca	648
Zastara	648
Poslodavčeva obveza savjetovanja s radničkim vijećem ili sindikalnim povjerenikom.....	648
Radničko vijeće	649
Pravila o poslovima koji se ne smiju prekidati za vrijeme štrajka	650
Skupovi radnika.....	650
Predstavnik radnika u organu poslodavca	650
2.4. Radni odnosi prema posebnim propisima	651
3. Literatura	651
Članak 56. (Pravo na zaradu; radno vrijeme; odmor...).....	652
1. Uvodne napomene	652
2. Praksa.....	653
2.1. Opća stajališta prakse	653
2.2. Zaštita plaće u ovršnom postupku	657
Članak 57. (Socijalna sigurnost).....	658
1. Uvodne napomene	658
2. Praksa.....	660
2.1. Opća stajališta prakse	660
2.2. Socijalna sigurnost i osiguranje.....	661
2.3. Mirovinsko osiguranje (pravo).....	661
2.4. Zdravstveno osiguranje	670
O pravu regresa osiguratelja nadoknade plaće zbog ozljede na radu ili oboljenja od profesionalnih bolesti od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.....	671
2.5. Kolektivni ugovori	672
3. Literatura	678
Članak 58. (Posebni oblici državne skrbi).....	678
1. Uvodne napomene	678
2. Praksa.....	679
2.1. Opća stajališta prakse	679
2.2. Zaštita osoba s invaliditetom (st. 2. ovog članka).....	679
Članak 59. (Pravo na zdravstvenu zaštitu).....	681
1. Uvodne napomene	681
2. Praksa.....	683
2.1. Opća stajališta prakse	683

Sadržaj

2.2. Obveza cijepljenja.....	684
2.3. Odgovornost za rad u zdravstvenoj djelatnosti.....	686
Članak 60. (Radnički sindikati i udruge poslodavca).....	686
1. Uvodne napomene.....	687
2. Praksa.....	687
Članak 61. (Pravo na štrajk).....	688
1. Uvodne napomene.....	688
2. Praksa.....	689
3. Literatura.....	691
Članak 62. (Obitelj i brak).....	691
1. Uvodne napomene.....	691
2. Praksa.....	693
3. Literatura.....	695
Članak 63. (Zaštita materinstva, djece i mladeži).....	696
1. Uvodne napomene.....	696
2. Praksa.....	698
2.1. Zaštita djece - najbolji interesi djeteta.....	698
2.2. Nezakonito oduzimanje ili otmica djeteta.....	703
2.3. Doplatak za djecu.....	704
2.4. Zaštita trudnica.....	705
2.5. Zaštita invalida.....	705
3. Literatura.....	706
Članak 64. (Prava i obveze roditelja i djece).....	706
1. Uvodne napomene.....	706
2. Praksa.....	707
Članak 65. (Zaštita djece i nemoćnih).....	708
1. Uvodne napomene.....	709
2. Praksa.....	709
Članak 66. (Dostupnost obrazovanja).....	710
1. Uvodne napomene.....	710
2. Praksa.....	711
3. Literatura.....	714
Članak 67. (Privatne škole i učilišta).....	714
1. Uvodne napomene.....	714
Članak 68. (Autonomija sveučilišta).....	714
1. Uvodne napomene.....	715
2. Praksa.....	715
Članak 69. (Sloboda znanstvenoga, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva)...	720
1. Uvodne napomene.....	720
2. Praksa.....	721
3. Literatura.....	725

Članak 70. (Pravo na zdrav život)	725
1. Uvodne napomene	725
2. Praksa.....	726
3. Literatura	727
IV. USTROJSTVO DRŽAVNE VLASTI (čl. 71.-125.)	727
1. HRVATSKI SABOR (čl. 71.-93.)	727
Članak 71. (Hrvatski sabor).....	727
1. Uvodne napomene	727
2. Praksa.....	728
3. Literatura	728
Članak 72. (Broj zastupnika u Hrvatskom saboru).....	728
Članak 73. (Izbor zastupnika u Hrvatski sabor)	728
1. Uvodne napomene	729
2. Praksa.....	729
2.1. Izbori za Hrvatski sabor (parlamentarni izbori).....	729
2.2. Prestanak mandata zastupniku prije isteka vremena na koje je izabran	732
3. Literatura	733
Članak 74. (Vrijeme izbora).....	733
Članak 75. (Zastupnički mandat).....	733
1. Uvodne napomene	733
2. Praksa.....	733
Članak 76. (Zastupnički imunitet)	735
1. Uvodne napomene	735
2. Praksa.....	736
Članak 77. (Produljenje mandata)	737
Članak 78. (Raspuštanje radi raspisivanja prijevremenih izbora)	737
Članak 79. (Zasjedanje)	737
Članak 80. (Predsjednik, potpredsjednici, ustrojstvo i poslovnik)	738
1. Praksa.....	738
Članak 81. (Nadležnosti Hrvatskog sabora)	739
1. Uvodne napomene	739
2. Praksa.....	743
Članak 82. (Donošenje odluka)	745
1. Uvodne napomene	745
2. Praksa.....	745
Članak 83. (Organski zakoni)	745
1. Uvodne napomene	746

Sadržaj

2. Praksa.....	747
2.1. “Ustavni zakon” kao organski zakon	749
3. Literatura	749
Članak 84. (Javnost sjednica)	749
Članak 85. (Pravo predlaganja zakona)	750
1. Uvodne napomene	750
Članak 86. (Postavljanje zastupničkih pitanja i podnošenje interpelacije)...	750
Članak 87. (Raspisivanje referenduma).....	750
1. Uvodne napomene	750
2. Praksa.....	751
2.1. Državni referendum	751
2.2. Nadzor nad ustavnošću i zakonitošću državnog referenduma	754
2.3. Državni referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji.....	755
2.4. Narodni ustavotvorni referendum	755
2.5. Referendumsko pitanje	757
2.6. Ukupan broj birača.....	761
3. Literatura	762
Članak 88. (Davanje ovlasti Vladi na donošenje uredbi)	762
1. Uvodne napomene	762
2. Praksa.....	762
3. Literatura	764
Članak 89. (Proglašavanje zakona).....	764
1. Uvodne napomene	764
2. Literatura	765
Članak 90. (Objava i stupanje na snagu te zabrana povratnog djelovanja propisa)	765
1. Uvodne napomene	765
2. Praksa.....	768
2.1. Pojam “drugi propisi”	768
2.2. Objava (publiciranje) zakona i drugih propisa.....	768
2.3. Stupanje na snagu i razdoblje do primjene propisa (vakacija).....	771
2.4. Objava odluka Ustavnog suda.....	775
2.5. Prijelazne i završne odredbe	775
2.6. Zabrana povratnog (retroaktivnog) djelovanja zakona	777
2.7. Apsolutna zabrana povratnog djelovanja podzakonskih propisa.....	783
2.8. Povratno djelovanje pravnog shvaćanja.....	784
3. Literatura	784
Članak 91. (Državni proračun)	784
1. Uvodne napomene	785
2. Praksa.....	785

Članak 92. (Istražna povjerenstva)	785
Članak 93. (Pučki pravobranitelj).....	786
1. Uvodne napomene	786
2. Praksa.....	787
3. Literatura	788
2. PREDsjedNIK REPUBLIKE HRVATSKE (čl. 94.-107.).....	788
Članak 94. (Predsjednik Republike Hrvatske).....	788
1. Uvodne napomene	788
2. Praksa.....	789
Članak 95. (Izbor Predsjednika Republike Hrvatske)	790
1. Uvodne napomene	790
2. Praksa.....	791
Članak 96. (Zabrana obavljanja druge javne ili profesionalne dužnosti)	793
Članak 97. (Postupak u slučaju spriječenosti ili smrti Predsjednika Republike).....	794
Članak 98. (Nadležnosti Predsjednika Republike)	794
1. Praksa.....	795
Članak 99. (Vanjska politika i diplomacija).....	795
1. Uvodne napomene	795
Članak 100. (Vrhovni zapovjednik oružanih snaga - objavljuje rat i zaključuje mir).....	796
1. Uvodne napomene	796
Članak 101. (Donošenje uredbi sa zakonskom snagom)	797
Članak 102. (Ovlast predlaganja Vladi da održi sjednicu i razmotri određena pitanja)	797
Članak 103. (Usmjeravanje rada sigurnosnih službi)	797
Članak 104. (Raspuštanje Hrvatskog sabora)	798
Članak 105. (Odgovornost za povredu Ustava).....	798
1. Uvodne napomene	798
Članak 106. (Imunitet Predsjednika Republike).....	799
1. Uvodne napomene	799
2. Praksa.....	799
Članak 107. (Savjetodavna tijela - ured Predsjednika Republike)	800
1. Praksa.....	800
3. VLADA REPUBLIKE HRVATSKE (čl. 108.-117.).....	800
Članak 108. (Vlada Republike Hrvatske)	800
1. Uvodne napomene	800
2. Praksa.....	802

Sadržaj

Članak 109. (Sastav Vlade).....	802
1. Uvodne napomene	802
2. Praksa.....	803
Članak 110. (Članovi i stupanje na dužnost)	803
1. Uvodne napomene	804
Članak 111. (Produženje mandata za sastavljanje Vlade).....	804
Članak 112. (Privremena nestranačka Vlada i prijevremeni izbori).....	804
Članak 113. (Nadležnosti Vlade).....	804
1. Uvodne napomene	805
2. Praksa.....	806
Članak 114. (Ustrojstvo, način rada, odlučivanje i vrste akata koje Vlada donosi).....	807
1. Uvodne napomene	807
Članak 115. (Vlada je odgovorna Hrvatskom saboru).....	807
Članak 116. (Pitanje povjerenja Vladi).....	807
Članak 117. (Ustrojstvo i poslovi državne uprave).....	808
1. Uvodne napomene	808
2. Praksa.....	813
2.1. Podzakonski propisi (pravni akti)	815
2.2. Status državnih službenika i radnopravni status namještenika	816
2.3. Stegovna odgovornost.....	818
2.4. Odgovornost države za štetu	820
3. Literatura	822
4. SUDBENA VLAST (čl. 118.-124.).....	822
Članak 118. (Sudbena vlast)	822
1. Uvodne napomene	823
2. Praksa.....	832
2.1. Opća stajališta prakse.....	832
2.2. Obvezujuća snaga sudskih odluka	836
2.3. Arbitraža.....	837
2.4. Postavljanje prethodnih pitanja Sudu Europske unije.....	838
3. Literatura	839
Članak 119. (Vrhovni sud Republike Hrvatske)	840
1. Uvodne napomene	840
2. Praksa.....	841
Članak 120. (Javnost rada sudova)	843
1. Uvodne napomene	843
2. Praksa.....	846
3. Literatura	846

Članak 121. (Sudačka dužnost)	846
1. Uvodne napomene	846
2. Praksa.....	849
Članak 122. (Sudački imunitet)	850
1. Uvodne napomene	850
2. Praksa.....	850
Članak 123. (Stalnost sudačke dužnosti i njezin prestanak).....	853
1. Uvodne napomene	854
2. Praksa.....	854
Članak 124. (Državno sudbeno vijeće).....	854
1. Uvodne napomene	855
2. Praksa.....	855
3. Literatura	857
5. DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO (čl. 125.)	857
Članak 125. (Državno odvjetništvo).....	857
1. Uvodne napomene	858
2. Praksa.....	859
V. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE (čl. 126.-132.).....	860
Članak 126. (Ustavni sud - izbor sudaca).....	860
1. Uvodne napomene	860
2. Praksa.....	866
3. Literatura	868
Članak 127. (Imunitet sudaca).....	869
1. Uvodne napomene	869
2. Praksa.....	870
Članak 128. (Razrješenje dužnosti)	870
1. Uvodne napomene	870
Članak 129. (Nadležnost Ustavnog suda).....	870
1. Uvodne napomene	871
2. Praksa.....	876
2.1. Opća stajališta prakse.....	876
2.2. Aktivna legitimacija za podnošenje ustavne tužbe (locus standi).....	883
2.3. Odstupanje Ustavnog suda od prijašnje prakse.....	885
2.4. Odlučivanje o suglasnosti zakona s Ustavom (podst. 1.).....	886
2.5. Odlučivanje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom (podst. 2.)	890
2.6. Ocjena ustavnosti zakona te ustavnosti i zakonitosti drugih propisa koji su prestali važiti (podst. 3.)	893
2.7. Odlučivanje u ustavnim tužbama (podst. 4.).....	894
2.8. Izvješćivanje Hrvatskog sabora (podst. 5.).....	898

2.9. Rješavanje sukoba nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti (podst. 6.).....	900
2.10. Nadzor nad ustavnosti i zakonitosti izbora i referendumima (podst. 9.).....	900
Nadzor nad zakonitosti izbora	900
Nadzor u slučaju referendumima	902
2.11. Poštovanje pravnih stajališta Ustavnog suda	902
3. Literatura	903
Članak 130. (Obavještanje Hrvatskog sabora i Vlade)	904
Članak 131. (Ukidanje zakona i ukidanje i poništavanje drugog propisa) ...	904
1. Uvodne napomene	904
Članak 132. (Organizacija i djelovanje Ustavnog suda - ustavni zakoni) ...	904
1. Uvodne napomene	905
2. Praksa.....	906
2.1. Ustavni zakoni za provedbu Ustava.....	908
VI. MJESNA, LOKALNA I PODRUČNA (REGIONALNA) SAMOUPRAVA (čl. 133.-138.).....	908
Članak 133. (Mjesna, lokalna i područna (regionalna) samouprava)	908
1. Uvodne napomene	908
2. Praksa.....	910
2.1. Lokalni referendum.....	915
2.2. Lokalni izbori.....	915
2.3. Zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave	919
3. Literatura	920
Članak 134. (Područje)	921
1. Uvodne napomene	921
Članak 135. (Obavljanje poslova iz lokalnog djelokruga)	921
1. Praksa.....	922
Članak 136. (Unutarnje ustrojstvo i djelokrug tijela)	923
1. Uvodne napomene	923
2. Praksa.....	923
Članak 137. (Samostalnost u obavljanju poslova i nadzor).....	924
Članak 138. (Vlastiti prihodi i pomoć države)	924
1. Uvodne napomene	924
2. Praksa.....	924
VII. MEĐUNARODNI ODNOSI (čl. 139.-142.).....	925
1. MEĐUNARODNI UGOVORI (čl. 139.-141.).....	925
Članak 139. (Sklapanje međunarodnih ugovora)	925
1. Uvodne napomene	925

Članak 140. (Potvrđivanje međunarodnih ugovora).....	926
1. Uvodne napomene	926
Članak 141. (Pravna snaga međunarodnih ugovora).....	927
1. Uvodne napomene	927
2. Praksa.....	928
2.1. Izvršenje presuda ESLJP-a u Republici Hrvatskoj	932
2.2. Odlučivanje o osnovanosti zahtjeva za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju odluke ESLJP-a.....	934
3. Literatura	935
2. UDRUŽIVANJE I RAZDRUŽIVANJE (čl. 142.).....	935
Članak 142. (Udruživanje i razdruživanje u saveze s drugim državama) ...	935
1. Uvodne napomene	936
2. Praksa.....	936
2.1. Ustavni zakoni za provedbu Ustava.....	937
VIII. EUROPSKA UNIJA (čl. 143.-146.).....	938
1. PRAVNA OSNOVA ČLANSTVA I PRIJENOS USTAVNIH OVLAŠTI (čl. 143.).....	938
Članak 143. (Pravna osnova članstva i prijenos ustavnih ovlasti).....	938
1. Uvodne napomene	938
2. Praksa.....	939
3. Literatura	939
2. SUDJELOVANJE U INSTITUCIJAMA EUROPSKE UNIJE (čl. 144.)	940
Članak 144. (Sudjelovanje u institucijama Europske unije).....	940
1. Uvodne napomene	940
3. PRAVO EUROPSKE UNIJE (čl. 145.).....	940
Članak 145. (Pravo Europske unije).....	940
1. Uvodne napomene	941
2. Praksa.....	941
4. PRAVO GRAĐANA EUROPSKE UNIJE (čl. 146.)	941
Članak 146. (Pravo građana Europske unije)	941
IX. PROMJENA USTAVA (čl. 147.-150.).....	942
Članak 147. (Promjena Ustava).....	942
1. Uvodne napomene	942
2. Praksa.....	942
Članak 148. (Nacrt promjena)	945
1. Praksa.....	945
Članak 149. (Odlučivanje).....	946
Članak 150. (Proglašavanje promjene Ustava).....	946
1. Praksa.....	946

Sadržaj

X. ZAVRŠNE ODREDBE (čl. 151.-152.)	947
Članak 151. (Ustavni zakon za provedbu Ustava).....	947
1. Uvodne napomene	947
2. Praksa.....	947
Članak 152. (Stupanje na snagu promjene Ustava)	948

PRILOZI

Prilog I.

USTAVNI ZAKON O USTAVNOM SUDU REPUBLIKE HRVATSKE

I. OPĆE ODREDBE (čl. 1.-4.)	951
Članak 1.	951
1. Uvodne napomene	951
2. Praksa	952
3. Literatura.....	953
Članak 2.	953
1. Uvodne napomene	954
2. Praksa	954
Članak 3.	956
1. Uvodne napomene	956
Članak 4.	957
1. Uvodne napomene	957
II. UVJETI ZA IZBOR SUDACA USTAVNOG SUDA, IZBOR SUDACA USTAVNOG SUDA I PRESTANAK NJIHOVE DUŽNOSTI (čl. 5.-16.).....	958
Članak 5.	958
1. Uvodne napomene	958
Članak 6.	958
Članak 7.	959
Članak 8.	959
Članak 9.	959
Članak 10.	959
1. Uvodne napomene	960
Članak 11.	960
Članak 12.	961
Članak 13.	961
Članak 14.	961
Članak 15.	962

Članak 16.	962
1. Uvodne napomene.....	962
III. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM -	
OPĆE ODREDBE (čl. 17.-34.)	962
Članak 17.	962
1. Uvodne napomene.....	962
2. Literatura.....	963
Članak 18.	963
1. Uvodne napomene.....	963
Članak 19.	964
Članak 20.	964
1. Uvodne napomene.....	964
Članak 21.	964
1. Uvodne napomene.....	965
Članak 22.	965
Članak 23.	965
1. Uvodne napomene.....	965
2. Praksa	965
Članak 24.	965
Članak 25.	966
Članak 26.	966
Članak 27.	966
1. Uvodne napomene.....	966
Članak 28.	968
Članak 29.	968
1. Uvodne napomene.....	968
Članak 30.	968
Članak 31.	969
1. Uvodne napomene.....	969
2. Praksa	969
2.1. Određivanje tijela i načina provedbe odluke od strane Ustavnog suda.....	970
Članak 32.	972
1. Praksa	972
Članak 33.	973
1. Uvodne napomene.....	973
Članak 34.	973
1. Uvodne napomene.....	973

IV. OCJENA SUGLASNOSTI ZAKONA S USTAVOM I SUGLASNOSTI DRUGIH PROPISA S USTAVOM I ZAKONOM (čl. 35.-61.).....	974
Članak 35.	974
1. Uvodne napomene.....	974
2. Praksa	976
3. Literatura	980
Članak 36.	980
1. Uvodne napomene.....	980
2. Praksa	981
Članak 37.	981
1. Uvodne napomene.....	981
2. Praksa	982
Članak 38.	983
1. Uvodne napomene.....	983
2. Praksa	984
Članak 39.	984
1. Uvodne napomene.....	984
2. Praksa	985
Članak 40.	985
1. Uvodne napomene.....	985
Članak 41.	985
Članak 42.	985
1. Uvodne napomene.....	986
Članak 43.	986
Članak 44.	986
Članak 45.	986
1. Praksa	987
Članak 46.	989
Članak 47.	989
1. Uvodne napomene.....	989
Članak 48.	990
Članak 49.	990
Članak 50.	990
Članak 51.	991
Članak 52.	991
Članak 53.	991
Članak 54.	991
1. Praksa	991

Članak 55.	992
1. Uvodne napomene	992
2. Praksa.....	993
Članak 56.	995
1. Praksa.....	995
Članak 57.	996
1. Praksa.....	996
Članak 58.	996
1. Uvodne napomene	997
2. Praksa.....	998
3. Literatura.....	999
Članak 59.	999
Članak 60.	999
Članak 61.	999
1. Praksa.....	1000
V. ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH	
SLOBODA (čl. 62.-80.)	1000
Članak 62.	1000
1. Uvodne napomene	1001
2. Praksa.....	1003
2.1. Što nije pojedinačni akt u smislu čl. 62. st. 1. UZUSRH-a	1006
2.2. Sud ispituje samo one povrede ustavnih prava i sloboda koje su istaknute u ustavnoj tužbi.....	1010
2.3. Aktivna legitimacija	1011
2.4. Iscrpljivanje dopuštenog pravnog puta.....	1011
2.5. Postupanje Ustavnog suda kad su istodobno podneseni revizija Vrhovnom sudu i ustavna tužba Ustavnom sudu	1013
3. Literatura.....	1014
Članak 63.	1015
1. Uvodne napomene	1015
2. Praksa.....	1016
2.1. Postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put.....	1016
2.2. Povreda prava na suđenje u razumnom roku.....	1018
3. Literatura.....	1019
Članak 64.	1019
1. Uvodne napomene	1019
2. Praksa.....	1019
Članak 65.	1020
1. Uvodne napomene	1020

Članak 66.	1021
Članak 67.	1021
1. Uvodne napomene	1021
2. Praksa.....	1022
3. Literatura.....	1025
Članak 68.	1025
Članak 69.	1025
1. Uvodne napomene	1025
2. Praksa.....	1026
Članak 70.	1026
Članak 71.	1026
1. Praksa.....	1026
Članak 72.	1026
1. Praksa.....	1027
Članak 73.	1028
1. Uvodne napomene	1028
2. Praksa.....	1028
Članak 74.	1029
Članak 75.	1029
Članak 76.	1029
1. Praksa.....	1029
Članak 77.	1030
1. Uvodne napomene	1030
2. Praksa.....	1030
3. Literatura.....	1031
Članak 78.	1031
Članak 79.	1031
1. Uvodne napomene	1031
2. Praksa.....	1032
Članak 80.	1032
1. Uvodne napomene	1033
VI. RJEŠAVANJE SUKOBA O NADLEŽNOSTI IZMEĐU TIJELA ZAKONODAVNE, IZVRŠNE I SUDBENE VLASTI (čl. 81.-82.)	1033
Članak 81.	1033
1. Uvodne napomene	1033
Članak 82.	1034
1. Uvodne napomene	1034
VII. POSTUPAK ZA UTVRĐIVANJE ODGOVORNOSTI PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE (čl. 83.-84.)	1034
Članak 83.	1034
1. Uvodne napomene	1034
Članak 84.	1035

VIII. NADZOR NAD USTAVNOŠĆU PROGRAMA I DJELOVANJA POLITIČKIH STRANAKA (čl. 85.-86.).....	1035
Članak 85.	1035
1. Uvodne napomene.....	1035
Članak 86.	1035
1. Praksa	1036
IX. NADZOR NAD USTAVNOŠĆU I ZAKONITOŠĆU IZBORA I DRŽAVOG REFERENDUMA I IZBORNI SPOROVI (čl. 87.-96.)..	1036
Članak 87.	1036
1. Uvodne napomene.....	1036
2. Praksa	1036
3. Literatura	1037
Članak 88.	1037
1. Praksa	1037
Članak 89.	1039
Članak 90.	1040
Članak 91.	1040
1. Uvodne napomene.....	1040
2. Praksa	1040
Članak 92.	1041
Članak 93.	1041
Članak 94.	1041
Članak 95.	1041
1. Praksa	1041
Članak 96.	1042
1. Praksa	1042
X. POSTUPAK U POVODU ŽALBE PROTIV ODLUKE O RAZRJEŠENJU SUDAČKE DUŽNOSTI I ODLUKE O STEGOVNOJ ODGOVORNOSTI SUCA (ŽALBENI USTAVNOSUDSKI POSTUPCI) (čl. 97.-103.).....	1043
Članak 97.	1043
1. Uvodne napomene.....	1043
Članak 98.	1043
1. Praksa	1044
Članak 99.	1044
Članak 100.	1045
Članak 101.	1045
Članak 102.	1045
1. Uvodne napomene.....	1045

Sadržaj

Članak 103.	1045
1. Uvodne napomene.....	1046
XI. PRAĆENJE OSTVARIVANJA USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI (čl. 104.)	1046
Članak 104.	1046
1. Uvodne napomene.....	1046
2. Praksa	1047
XII. NADZOR NAD DONOŠENJEM PROPISA ZA IZVRŠENJE USTAVA, ZAKONA I DRUGIH PROPISA (čl. 105.)	1047
Članak 105.	1047
1. Uvodne napomene.....	1048
XIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE (čl. 106.-108.)	1048
Članak 106.	1048
Članak 107.	1048
Članak 108.	1048

Prilog II.

**KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH
SLOBODA I PROTOKOL 1 UZ TU KONVENCIJU**

Članak 1. - Obveza na poštovanje ljudskih prava	1050
ODJELJAK I. - PRAVA I SLOBODE (čl. 2.-18.)	1050
Članak 2. - Pravo na život	1050
Članak 3. - Zabrana mučenja.....	1050
Članak 4. - Zabrana ropstva i prisilnog rada	1050
Članak 5. - Pravo na slobodu i sigurnost.....	1051
Članak 6. - Pravo na pošteno suđenje.....	1052
Članak 7. - Nema kazne bez zakona.....	1053
Članak 8. - Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života	1053
Članak 9. - Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi.....	1053
Članak 10. - Sloboda izražavanja	1054
Članak 11. - Sloboda okupljanja i udruživanja.....	1054
Članak 12. - Pravo na brak	1054
Članak 13. - Pravo na djelotvoran pravni lijek.....	1055
Članak 14. - Zabrana diskriminacije.....	1055
Članak 15. - Derogiranje u vrijeme izvanrednog stanja	1055
Članak 16. - Ograničenja političke djelatnosti stranaca	1055
Članak 17. - Zabrana zloupotrebe prava.....	1056
Članak 18. - Granice primjene ograničenja prava	1056

ODJELJAK II. - EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA (čl. 19.-51.).....	1056
Članak 19. - Ustanovljenje suda.....	1056
Članak 20. - Broj sudaca.....	1056
Članak 21. - Uvjeti za obavljanje službe.....	1056
Članak 22. - Izbor sudaca.....	1057
Članak 23. - Trajanje mandata i razrješenje.....	1057
Članak 24. - Tajništvo i izvjestitelji.....	1057
Članak 25. - Plenarna sjednica.....	1057
Članak 26. - Sudac pojedinac, odbori, vijeća i veliko vijeće.....	1058
Članak 27. - Ovlasti suca pojedinca.....	1058
Članak 28. - Ovlasti odbora.....	1059
Članak 29. - Odluke vijeća o dopuštenosti i osnovanosti.....	1059
Članak 30. - Ustupanje nadležnosti velikom vijeću.....	1059
Članak 31. - Ovlasti velikog vijeća.....	1060
Članak 32. - Nadležnost suda.....	1060
Članak 33. - Međudržavni sporovi.....	1060
Članak 34. - Pojedinačni zahtjevi.....	1060
Članak 35. - Uvjeti dopuštenosti.....	1061
Članak 36. - Intervencija treće stranke.....	1061
Članak 37. - Brisanje zahtjeva s liste.....	1062
Članak 38. - Ispitivanje slučaja.....	1062
Članak 39. - Prijateljsko rješenje.....	1062
Članak 40. - Javnost rasprava i pristup dokumentima.....	1063
Članak 41. - Pravedna naknada.....	1063
Članak 42. - Presude vijeća.....	1063
Članak 43. - Podnošenje velikom vijeću.....	1063
Članak 44. - Konačne presude.....	1064
Članak 45. - Obrazloženje presuda i odluka.....	1064
Članak 46. - Obvezatna snaga i izvršenje presuda.....	1064
Članak 47. - Savjetodavna mišljenja.....	1065
Članak 48. - Savjetodavna nadležnost suda.....	1065
Članak 49. - Obrazloženje savjetodavnih mišljenja.....	1065
Članak 50. - Troškovi suda.....	1065
Članak 51. - Povlastice i imuniteti sudaca.....	1066
ODJELJAK III. - RAZNE ODREDBE (čl. 52.-59.).....	1066
Članak 52. - Upiti glavnog tajnika.....	1066
Članak 53. - Osiguranje postojećih ljudskih prava.....	1066
Članak 54. - Ovlasti odbora ministara.....	1066
Članak 55. - Isključenje drugih sredstava rješavanja sporova.....	1066

Sadržaj

Članak 56. - Teritorijalna primjena.....	1067
Članak 57. - Rezerve	1067
Članak 58. - Otkazivanje	1067
Članak 59. - Potpisivanje i ratifikacija.....	1068
PROTOKOL uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda	1068
Članak 1. - Zaštita vlasništva.....	1069
Članak 2. - Pravo na obrazovanje.....	1069
Članak 3. - Pravo na slobodne izbore	1069
Članak 4. - Teritorijalna primjena.....	1069
Članak 5. - Odnos prema Konvenciji	1070
Članak 6. - Potpisivanje i ratifikacija.....	1070
Literatura.....	1073
Abecedno kazalo pojmova.....	1101

PREDGOVOR

U javnosti prevladava dojam da je Ustav nešto daleko od praktičnog života pojedinaca, bili oni fizičke ili pravne osobe, i od državnog života, odnosno da je riječ, istina, o najvažnijem i najvišem pravnom aktu u državi, ali on neposredno (izravno) vrlo malo utječe na svekoliki život i sudbine.

Život to demantira.

Ustav i Europska konvencija o ljudskim pravima na velika su vrata zakoračili u naše živote i neposredno djeluju na njih.

No, mi kao da nismo svjesni toga i zanemarujemo znanja koja su nam potrebna da bismo lakše i potpunije ostvarivali svoja prava, ali i ispunjavali svoje obveze.

U tom smislu Ustavni sud Republike Hrvatske (dalje: Ustavni sud) svojim odlukama snažno i neposredno utječe na društveni, pravni, gospodarski i politički život u Republici Hrvatskoj.

Njegova praksa utječe na odluke zakonodavca (Hrvatski sabor), izvršnu vlast (Vladu Republike Hrvatske i državna odnosno javnopravna tijela i tijela s javnim ovlastima) i na sudbenu vlast (Vrhovni sud Republike Hrvatske i sudove na koje se odnosi Zakon o sudovima - dalje, za potrebe ove knjige: redovni sudovi).

Bio mi je to poticaj da pokušam prikazom bitnih odluka iz prakse Ustavnog suda pokazati ponajprije kako taj sud (koji nije redovni sud) tumači i primjenjuje pravne institute iz Ustava Republike Hrvatske.

Ustav u praksi primjenjuju i Vrhovni sud i drugi redovni sudovi. Prikazao sam i dio prakse tih sudova u tumačenju instituta iz Ustava.

Knjiga je, dakle, nastala i s ciljem da nam pokaže koliko, naoko apstraktna i od realnog svijeta "daleke", vrednote i načela Ustava itekako prožimaju naše živote i kroje nam pravne i životne sudbine.

U knjizi sam to pokušao učiniti tako da izričaje Ustavnog suda povežem s brojnim pravnim područjima poput kaznenog, obveznog, vlasničkog, stvarnog, radnog, medijskog, trgovačkog, obiteljskog, upravnog, poreznog, socijalnog - osobito mirovinskog, stečajnog, prekršajnog, zemljišnoknjižnog prava i drugih.

Dakako, to se odnosi i na različite vrste postupaka (parnični, kazneni, ovršni, prekršajni, upravni i drugi) odnosno na uvjete u (istražnom) zatvoru kao i na izvršenje kazne zatvora. Tek na takav način može se dobiti potpuniji pregled utjecaja Ustavnog suda na život u Hrvatskoj.

Ustavni sud je donio tisuće odluka. Zato pretraživanje te prakse u potrazi za bitnim, relevantnim ustavnopravnim stajalištima nije bio nimalo lak zadatak. No, činio sam to u najboljoj vjeri i želji da što potpunije i preglednije prikažem tu praksu.

Po naravi stvari knjiga je autorski izbor prakse Ustavnog i redovnih sudova u tumačenju odnosno primjeni Ustava.

Moguće je da nisam uočio neko osobito važno stajalište odnosno tumačenje Ustava tih sudova. Zato ću biti zahvalan svakom tko me na to upozori i nastojat ću takav nehotični propust ispraviti, ako se pojavi potreba za novim izdanjem ove knjige.

Moram naglasiti da prikazana praksa i literatura nužno ne znače da je to i moje stajalište.

Praksu Ustavnog suda i redovnih sudova u primjeni i tumačenju Ustava prikazao sam ponajprije i najopsežnije kroz sentencije (izvatke iz odluka Ustavnog i redovnih sudova) koje su povezane s člancima u Ustavu, ali i kroz uvodne napomene o tim institutima i upućivanjem na dio literature o ustavnopravnom pravu.

Sentencije uz članke Ustava valja razumjeti tek kao informaciju o stajalištu Ustavnog suda odnosno redovnih sudova.

Da bi se u potpunosti razumio kontekst i domašaj u ovoj knjizi objavljene sentencije, valja uvijek imati na umu činjenične i pravne okolnosti koje su Ustavni sud i/ili redovni sudovi imali na umu pri izricanju takvog pravnog stajališta. Zato je pri korištenju takvom sentencijom nužno provjeriti činjenične i pravne okolnosti (kontekst) svakog konkretnog slučaja. Valja pri tome svakako imati na umu i vrijeme na koje se sentencija odnosi. To se može jednostavno učiniti pregledom internetskih portala Ustavnog odnosno Vrhovnog suda, eventualno i drugih redovnih sudova, pozivom na broj sudskog predmeta koji se navodi u sentenciji. Naravno, to se može učiniti i pregledom tiskanih *Izbora odluka* Ustavnog i Vrhovnog suda na koje se pozivam uz sentenciju. Dakako, i pregledom *Narodnih novina*, pozivom na broj odluke Ustavnog suda (ako je ona objavljena). Sentencije nisu, dakle, “recepti” za praktično korištenje Ustavom.

Moguće je da sentencija sadržava informacije o nekoliko pravnih instituta. Zato je svrstavanje sentencije uz članke Ustava samo uvjetno. Isto vri-

jedi i za svrstavanje sentencija pod međunaslove u praksi uz pojedine članke Ustava.

Ne smije se pojedini članak Ustava tumačiti bez sinergije s drugim njegovim odredbama. To isto važi i za korištenje sentencijama.

Neke sentencije istog sadržaja ponavljaju se uz različite članke Ustava. Učinjeno je to s ciljem da čitatelj koji materiju pretražuje samo po jednom pojmu dobije cjelovitiji uvid kako se neka odredba i/ili materija može tumačiti. Dakako, i kao poticaj čitatelju da pregleda materiju u tom širem značenju (kontekstu).

Uvodne napomene uz pojedine članke Ustava nemaju pretenziju sveobuhvatnog prikaza (komentara) te odredbe kao ni njezine teorijske raščlambe. One su također orijentacija čitatelju o nekim, poglavito za praksu, važnim elementima odredbe ili upućuju na međuodnos tog ustavnog instituta s drugima. Napomene su također, u pravilu, orijentacija, pa ih valja sagledati i u interakciji odnosno kontekstu prakse na koju se odnose. Naravno, u uvodnim napomenama ima i autorskih opservacija odnosno komentara.

U uvodnim napomenama upućujem i na dio *konvencijskog prava*, jer je riječ o propisima koji se kao i Ustav itekako primjenjuju u našoj svakodnevic.

Ustav i njegova primjena nisu samo pravno štivo. U njemu ima politike, etike, ekonomije, kulture, etnike... Zato sam ozbiljnost teme kojom se bavim pokušao *relaksirati* u uvodnim napomenama kroz rubrike *Iz pravne baštine* i *Mudre (ili barem zanimljive) izreke*.

U rubrici *Mudre (ili barem zanimljive) izreke* riječ je o pogledu na Ustav i njegovu praktičnu primjenu iz drugog, manje obvezujućeg kuta. Poneke od tih izreka navodim i u bilješkama ispod teksta (*fusnotama*).

To sam učinio zato da podsjetim da se o pravnim institutima, pa i ustavnima, može i drukčije promišljati. Možda upravo to nekoga i potakne na drukčije razmišljanje. Neka mi to "huljenje" kroz rubriku *Mudre (ili barem zanimljive) izreke* bude oprošteno čak i u očima onih koji pravo, pogotovo ustavno, doživljavaju samo kroz solemniziranu, zamalo pa božansku formu. Uz to, isprika svakom tko se prepozna u nekoj od tih izreka i, ne daj Bože, uvrijedi. Neka bude siguran da nisam mislio na njega.

Važan je dio ove knjige i *upućivanje na literaturu*. Čitatelj može informacije koje je dobio kroz sudsku praksu proširiti kroz znanstvene i stručne radove. Ponekad, kroz sudsku praksu, nije zbog prirode konkretnih slučajeva moguće sagledati i eventualne drukčije opcije ustavnopravnog instituta na koji se ona odnosi, ali to se saznanje može dobiti kroz literaturu. Literatura u tom smislu ima prednost jer neki institut može sustavnije prikazati nego što je to moguće kroz prikaz prakse.

U ovoj knjizi *tekst Ustava Republike Hrvatske temelji se na pročišćenom tekstu* koji je objavljen u *Narodnim novinama*, br. 85/10., i na petoj promjeni Ustava Republike Hrvatske koja se označava kao: Promjena Ustava Republike Hrvatske (narodna ustavotvorna inicijativa). Vidjeti o tome odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske objavljenu u *Narodnim novinama*, br. 5/14.¹

Valja pri tome imati na umu na umu Izvješće Ustavnog suda U-X-5076/2013 od 15. listopada 2013. objavljeno u *Narodnim novinama*, br. 127/13. U tom Izvješću Ustavni je sud upozorio i na određene sadržajne propuste u dosadašnjim pročišćenim tekstovima Ustava te na pravopisnu i gramatičku neusklađenost u pojedinim izvornim tekstovima izmjenjena i dopuna Ustava. U Izvješću U-X-1435/2011 od 23. ožujka 2011. objavljenom u *Narodnim novinama*, br. 37/11., Ustavni sud je upozorio da u pročišćenom tekstu Ustava nije dopušteno samovoljno ispravljati ustavni tekst koji je na snazi.

Neke tehničke, ali ne manje važne, napomene. Kada najprije navodim odluku redovnog, primjerice Vrhovnog suda ili županijskog suda, a zatim odluku Ustavnog suda,² to znači da upućujem na to da je riječ o pravnom stajalištu redovnog suda za koje je Ustavni sud smatrao da tumačenje i primjena mjerodavnog prava, kako je to obrazložio redovni sud, u konkretnom slučaju imaju racionalnu osnovu i objektivno opravdanje, odnosno da je Ustavni sud ocijenio da je redovni sud svoju odluku donio sukladno mjerodavnim odredbama materijalnog i postupovnog prava te da je pravno stajalište obrazloženo jasno i na ustavnopravno prihvatljiv način.

Ako se iza oznake članka ne nalazi naziv propisa na koji se pozivam, riječ je o članku Ustava.

Knjiga ima dva sadržaja.

Prvi je skraćeni i sadržava osnovi pregled ustavnih instituta prema nazivima poglavlja i odjeljaka u pročišćenom tekstu Ustava.

¹ Mjerodavan tekst Ustava Republike Hrvatske jest pročišćeni tekst objavljen u *Narodnim novinama*, br. 85/10., koji je utvrdio Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, a potvrdio plenum Hrvatskog sabora. Važno je napomenuti da postoje i drugi, redakcijski pročišćeni tekstovi Ustava. Jedan takav tekst utvrdio je Ustavni sud RH u svojem Izvješću Hrvatskom saboru od 23. ožujka 2011. i objavio ga na svojoj internetskoj stranici (www.usud.hr). Nakon intervencije Hrvatskog sabora, u skladu s čl. 90. Ustava RH potvrđeno je da je riječ o stručnom, redakcijskom tekstu, jer ni Ustavni sud nema ovlast mijenjati ustavne odredbe objavljene u *Narodnim novinama*, službenom glasilu. Navedeno prema: Smerdel, Branko, 62.

² Primjer za to je: Vrhovni sud, Rev-1278/07 od 7. 10. 2009. i Ustavni sud, U-III-5239/2013 od 3. 6. 2016. Izv.

Prošireni sadržaj daje pregled tih instituta nadopunjen međunaslovima pod kojima je svrstana praksa koja se odnosi na pojedini ustavni institut (članak Ustava). Ponekad je, naime, riječ o opsežnoj praksi, pa bi snalaženje u toj materiji bilo bitno otežano. Zato sam materiju pokušao prikazati po srodnosti tema kako bih čitatelju omogućio lakše snalaženje u tom moru prava.

Naravno, lakšem snalaženju u toj materiji prije svega bi trebalo pomoći opseženo *abecedno kazalo pojmova*.

U prilogima knjige nalazi se ponajprije Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, koji u praktičnoj primjeni stvarno funkcionira kao cjelina s Ustavom. Uz pojedine članke tog Ustavnog zakona također sam priredio uvodne napomene, naveo praksu i citirao literaturu, s istim ciljem s kojim sam to činio za Ustav.

Prilog knjizi je i Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda s dodatnim Protokolom 1. U praksi se ta Konvencija naziva i Europskom konvencijom o ljudskim pravima.

Eto, tako to gleda okorjeli praktičar kojemu, kao i mnogima od vas, Ustav svako malo pokuca na vrata i podsjeti ga koliko je taj najviši pravni akt u državi ujedno neposredno važan za praktičan (naravno, poželjno bi bilo) dobar život.

Autor osobito zahvaljuje na suradnji urednici gospođi **Ani Šunjara**, prof., lektorici gospođi **Branki Römer**, prof., te suradnicama gospođi **Marini Lovrić** i gospođi **Zlati Matoić**, na trudu i pozornosti koje su svaka u svojoj domeni uložile u pripremi za tiskanje ove knjige.

U Zagrebu 9. rujna 2018.

Ivica Crnić